

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΣΕ ΕΛΑΣΣΟΝΑ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ
ΔΕΥΤΕΡΗ ΣΥΝΘΕΣΗ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, στις 9 Ιανουαρίου 2019, με την ακόλουθη σύνθεση : Ανδρονίκη Θεοτοκάτου, Πρόεδρος, Σωτηρία Ντούνη, Άννα Λιγωμένου, Αγγελική Μαυρουδή και Μαρία Αθανασοπούλου, Αντιπρόεδροι, Βασιλική Ανδρεοπούλου, Κωνσταντίνα Ζώη, Δέσποινα Καββαδία - Κωνσταντάρα, Γεωργία Τζομάκα, Θεολογία Γναρδέλλη, Κωνσταντίνος Εφεντάκης, Αγγελική Πανουτσακοπούλου (εισηγήτρια), Δημήτριος Τσακανίκας, Βασιλική Προβίδη, Ασημίνα Σακελλαρίου, Ευαγγελία Σεραφή, Νεκταρία Δουλιανάκη και Αικατερίνη Μποκώρου, Σύμβουλοι. Επίσης, μετείχαν οι Σύμβουλοι Κωνσταντίνος Παραθύρας, Αργυρώ Μαυρομμάτη, Κωνσταντίνος Κρέπης, Γεωργία Παπαναγοπούλου και Νικολέτα Ρένεση, ως αναπληρωματικά μέλη. Γραμματέας η Ελένη Αυγουστόγλου.

Γενικός Επίτροπος Επικρατείας : Αντώνιος Νικητάκης, Επίτροπος Επικρατείας, κωλυομένης της Γενικής Επιτροπής Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, Χρυσούλας Καραμαδούκη.

Για να δικάσει την από 24 Φεβρουαρίου 2017 (αριθμ. καταθ. .../24.2.2017) αίτηση του Ελληνικού Δημοσίου, που εκπροσωπείται από τον Υπουργό Οικονομικών, ο οποίος παραστάθηκε διά του Νομικού Συμβούλου του Κράτους Νικολάου Καραγιώργη,

κ α τ ά της, κατοίκου ... (οδός), η οποία παραστάθηκε αυτοπροσώπως με την ιδιότητα της δικηγόρου (Α.Μ. Δ.Σ.... ..).

Με την αίτηση αυτή επιδιώκεται η αναίρεση της 2518/2016 οριστικής απόφασης του IV Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε το Δικαστήριο άκουσε:

Τον εκπρόσωπο του Ελληνικού Δημοσίου, ο οποίος ζήτησε την παραδοχή της αίτησης.

Την αναιρεσίβλητη δικηγόρο, η οποία ζήτησε την απόρριψή της. Και

Τον Επίτροπο της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, ο οποίος ανέπτυξε την από 9.1.2019 έγγραφη γνώμη του και πρότεινε την απόρριψη της αίτησης.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το Δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη, με παρόντα τα τακτικά μέλη που έλαβαν μέρος στη συζήτηση της υπόθεσης, εκτός από την Πρόεδρο Ανδρονίκη Θεοτοκάτου, που αποχώρησε από την υπηρεσία αυτοδικαίως λόγω λήξης της θητείας της ως Προέδρου, καθώς και την Αντιπρόεδρο Μαρία Αθανασοπούλου και τους Συμβούλους Δέσποινα Καββαδία - Κωνσταντάρα και Κωνσταντίνο Εφεντάκη, που είχαν κώλυμα (άρθρα 11 παρ. 2 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 4129/2013 και 78 παρ. 2 του π.δ. 1225/1981) και τη Σύμβουλο Αικατερίνη Μποκόρου, που αποχώρησε από τη διάσκεψη, σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 1968/1991.

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα και

Σκέφθηκε σύμφωνα με το νόμο

Αποφάσισε τα εξής:

1. Για την άσκηση της κρινόμενης αίτησης δεν απαιτείται η καταβολή παραβόλου (άρθρα 61 παρ. 1 και 117 του π.δ/τος 1225/1981, Α' 304, και 73 παρ. 1 του, κυρωθέντος με το άρθρο πρώτο του ν. 4129/2013, Α' 52, Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο).

2. Με την υπό κρίση αίτηση ζητείται η αναίρεση της 2518/2016 οριστικής απόφασης του IV Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, με την οποία έγινε δεκτή έφεση της ήδη αναιρεσίβλητης κατά της .../13.6.2014 απόφασης του Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης ... περί καταλογισμού σε βάρος της, υπό την ιδιότητα του κηδεμόνα της σχολάζουσας κληρονομίας τ... ... του ..., του ποσού των 34.400 ευρώ πλέον τόκων υπερημερίας, το οποίο φέρεται ότι αντιστοιχεί σε ζημία που επήλθε στην ανωτέρω σχολάζουσα κληρονομία το έτος 2002.

3. Η αίτηση αυτή έχει ασκηθεί εμπρόθεσμα και νομότυπα. Επομένως, είναι τυπικά δεκτή και πρέπει να ερευνηθεί περαιτέρω ως προς τη βασιμότητα του λόγου της, με τον οποίον προβάλλεται εσφαλμένη ερμηνεία και πλημμελής εφαρμογή των διατάξεων του α.ν. 2039/1939 και του ν. 4182/2013 και ειδικότερα ότι μη νομίμως έγινε δεκτό με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ότι δεν υφίσταται καταλογιστική αρμοδιότητα του Δημοσίου σε βάρος κηδεμόνα σχολάζουσας κληρονομίας, στην περίπτωση που δεν έχει αναγνωριστεί το σχετικό κληρονομικό δικαίωμα του Δημοσίου, καθώς ο τελευταίος ασκεί δημόσιο λειτούργημα, υπαγόμενος στον έλεγχο και την εποπτεία της δημόσιας

αρχής, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 62 παρ. 1 και 17 παρ. 6 του ν. 4182/2013.

4. Α. Ο Αστικός Κώδικας ορίζει στο άρθρο 1865, όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο, ότι «Αν ο κληρονόμος είναι άγνωστος ή δεν είναι βέβαιο αν αποδέχτηκε την κληρονομία, το δικαστήριο της κληρονομίας ύστερα από αίτηση εκείνου που έχει έννομο συμφέρον ή και αυτεπαγγέλτως διορίζει κηδεμόνα της κληρονομίας. (...)», στο άρθρο 1866, ότι «Ο κηδεμόνας αντιπροσωπεύει τον κληρονόμο και διαχειρίζεται την κληρονομία, (...)», στο άρθρο 1868, ότι «Αν δεν βρεθεί κληρονόμος μέσα σε προθεσμία ανάλογη προς τις περιστάσεις, το δικαστήριο της κληρονομίας βεβαιώνει ότι δεν υπάρχει άλλος κληρονόμος, εκτός από το δημόσιο. Η βεβαίωση δημιουργεί τεκμήριο ότι το δημόσιο είναι εξ αδιαθέτου κληρονόμος» και στο άρθρο 1870, ότι «Πριν από τη δικαστική βεβαίωση ότι δεν υπάρχει άλλος κληρονόμος, δεν μπορεί να ασκηθεί δικαίωμα από το Δημόσιο ή κατά του Δημοσίου ως εξ αδιαθέτου κληρονόμου». Περαιτέρω, στο άρθρο 118 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα (α.ν. 2783/1941, Α' 29) ορίζεται ότι «Το δημόσιο θεωρείται πάντα κληρονόμος με το ευεργέτημα της απογραφής (...) Τη βεβαίωση του άρθρου 1868 του Αστικού Κώδικα ζητεί ο Υπουργός των Οικονομικών, μέσω του οικονομικού εφόρου, και εφαρμόζονται αναλόγως τα άρθρα 8 έως 24, 26, 27, 30 έως 34 και 140 έως 141 του αναγκαστικού νόμου 2039 της 24 Οκτωβρίου 1939. (...)».

Β. Ο α.ν. 2039/1939 «Περί τροποποιήσεως, συμπληρώσεως και κωδικοποιήσεως των Νόμων περί εκκαθαρίσεως και διοικήσεως των εις το Κράτος και υπέρ κοινωφελών σκοπών καταλειπομένων κληρονομιών, κληροδοσιών και δωρεών» (Α' 455), [η διαδικασία του οποίου δύναται,

σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 82 παρ. 1 τελευταίο εδάφιο (όπως το εδάφιο αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 32 παρ. 12 του ν. 4223/2013, Α' 287) και παρ. 7 του ν. 4182/2013 «Κώδικας κοινοφελών περιουσιών, σχολαζουσών κληρονομικών και λοιπές διατάξεις» (Α' 185) να εφαρμόζεται για την ολοκλήρωση διαδικασιών που είχαν ήδη αρχίσει πριν από την έναρξη ισχύος του νέου νόμου], ορίζει στο άρθρο 32, ότι «1. Ο Υπουργός των Οικονομικών λαμβάνων γνώσιν της διαχειρίσεως καταλογίζει εις βάρος του εκκαθαριστού (...) πάσαν επελθούσαν προφανώς εις την περιουσίαν εκ δόλου ή βαρεία αμελείας ή εκ διαχειρίσεως και διαθέσεως της περιουσίας παρά τας διατάξεις του παρόντος Νόμου ζημίαν, εντόκως, επί τω τόκω υπερημερίας, υπολογιζομένω αφ' ης ως εκ της πράξεως ή παραλείψεως επήλθεν η ζημία (...) Ο καταλογισμός γίνεται δι' ητιολογημένης πράξεως του Υπουργού των Οικονομικών (...)». (...) 3. Κατά των πράξεων καταλογισμού και εντός 30 ημερών από της κοινοποιήσεως αυτών επιτρέπεται το ένδικον μέσον της εφέσεως ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου, εκδικαζομένης κατά τα περί οργανισμού του Ελεγκτικού Συνεδρίου σχετικής διατάξεις. ... 4. Παρερχομένης απράκτου της προς άσκησιν εφέσεως προθεσμίας ή εν περιπτώσει ασκήσεως τιαούτης, μετά την έκδοσιν της αποφάσεως του Ελεγκτικού Συνεδρίου, τα καταλογιζόμενα ποσά βεβαιούνται ως έσοδον εκ κληρονομικού δικαιώματος του Δημοσίου και εισπράττονται κατά τας διατάξεις του Νόμου περί εισπράξεως δημοσίων εσόδων ...». Η ως άνω αρμοδιότητα καταλογισμού, αναφορικά με τις περιουσίες που ούτε κείνται ούτε ο σκοπός τους εκτείνεται σε περισσότερους του ενός Νομούς, περιήλθε, βάσει των διατάξεων των άρθρων 1 παρ. 1 του ν. 2026/1992 και 1 του π.δ/τος 97/1993, 46 παρ. 21 του ν. 3220/2004 και 280

του ν. 3852/2010, στον Γενικό Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης (βλ. και άρθρο 2 παρ. 3 περ. γ' του ν. 4182/2013).

Γ. Από τον συνδυασμό των ανωτέρω διατάξεων, συνάγεται ότι ο Υπουργός Οικονομικών ή ο Γενικός Γραμματέας Αποκεντρωμένης Διοίκησης, κατά περίπτωση, έχουν αρμοδιότητα καταλογισμού σε βάρος κηδεμόνα σχολάζουσας κληρονομίας με το ποσό της τυχόν επελθούσας σε αυτή ζημίας, το οποίο υπό τις προαναφερόμενες προϋποθέσεις του νόμου βεβαιούται ως έσοδο εκ κληρονομικού δικαιώματος του Δημοσίου, εφόσον το Δημόσιο πράγματι κατέστη κατά τεκμήριο εξ αδιαθέτου κληρονόμος της οικείας περιουσίας, μετά την έκδοση από το δικαστήριο της κληρονομίας της βεβαίωσης ότι δεν υπάρχει άλλος κληρονόμος εκτός από αυτό, οπότε και εφαρμόζεται, μεταξύ άλλων, αναλόγως η ως άνω διάταξη του άρθρου 32 του ν.2039/1939, που θεσπίζει τη σχετική καταλογιστική αρμοδιότητα.

5. Στην προκειμένη περίπτωση, με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφασή του, το δικάσαν Τμήμα δέχθηκε, κατά την ανέλεγκτη αναιρετικά κρίση του, τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Η αναιρεσίβλητη, υπό την ιδιότητα της δικηγόρου ..., διορίστηκε με την .../2002 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου ... κηδεμόνας της σχολάζουσας κληρονομίας τ... .. του ..., ο οποίος είχε αποβιώσει στην ... στις1998. Η ανωτέρω αποδέχθηκε τον διορισμό της με τη .../2002 δήλωσή της, τον αποποιήθηκε δε στη συνέχεια με τη .../2003 δήλωσή της ενώπιον του Γραμματέα Πρωτοδικών Ακολούθως, σε εκτέλεση της ΔΕΚΟ Β ... ΕΞ/27.3.2012 εντολής της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικής Επιθεώρησης του Υπουργείου Οικονομικών, διενεργήθηκε από την ορισθείσα Οικονομική Επιθεωρήτρια έλεγχος με αντικείμενο τη διαχείριση της

κληρονομιαιάς περιουσίας. Επί τη βάσει της συναφώς συνταχθείσας ΕΜΠ .../2.4.2013 έκθεσης και σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 82 παρ. 1 τελευταίο εδάφιο του ν. 4182/2013 (όπως αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 32 παρ. 12 του ν. 4223/2013), που παρέχει τη δυνατότητα ολοκλήρωσης, σύμφωνα με την προϋφιστάμενη διαδικασία, των διαδικασιών που είχαν ήδη αρχίσει κατά την έναρξη ισχύος του ν. 4182/2013, εκδόθηκε η .../13.6.2014 απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης ..., με την οποία καταλογίστηκε σε βάρος της αναιρεσίβλητης το ποσό των 34.400 ευρώ, πλέον τόκων υπερημερίας, που φερόταν ότι αντιστοιχεί σε ζημία, την οποία υπέστη η κληρονομιαιά περιουσία το έτος 2002, λόγω της υπεξαίρεσης του ποσού αυτού από τρίτα πρόσωπα από τον τραπεζικό λογαριασμό του θανόντος στην ... Τράπεζα, χωρίς ωστόσο το δικαστήριο της κληρονομιάς να έχει προβεί-σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1868 του Αστικού Κώδικα- στη βεβαίωση ότι δεν υπάρχει άλλος κληρονόμος, εκτός από το Δημόσιο και, συνεπώς, αυτό δεν είχε αποκτήσει κληρονομικό δικαίωμα στην επίμαχη κληρονομία.

6. Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση έγινε δεκτή έφεση της αναιρεσίβλητης κατά της .../13.6.2014 καταλογιστικής πράξης του Γενικού Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης ... και ακυρώθηκε η πράξη αυτή, με την αιτιολογία ότι εφόσον το Δημόσιο δεν έχει αποκτήσει κληρονομικό δικαίωμα στην επίμαχη κληρονομία, ο Γενικός Γραμματέας δεν έχει εν προκειμένω καταλογιστική αρμοδιότητα για τυχόν ελλείμματα και ζημίες της κληρονομιαιάς περιουσίας και συνεπώς, για τον αυτεπαγγέλτως εξεταζόμενο αυτόν λόγο μη νομίμως καταλογίστηκε σε βάρος της αναιρεσίβλητης το προαναφερόμενο ποσό των 34.400,00 ευρώ πλέον τόκων υπερημερίας.

7. Το Τμήμα, με τις ως άνω παραδοχές του ορθώς ερμήνευσε και εφάρμοσε τον νόμο, δοθέντος ότι, σύμφωνα και με όσα έγιναν δεκτά στην 4η σκέψη της παρούσας, η συνδρομή καταλογιστικής αρμοδιότητας των προαναφερόμενων οργάνων του Δημοσίου σε βάρος κηδεμόνα σχολάζουσας κληρονομίας, προϋποθέτει την προηγούμενη απόκτηση σχετικού κληρονομικού δικαιώματος του Δημοσίου επί της κληρονομιαίας περιουσίας, μετά την έκδοση της προβλεπόμενης από το άρθρο 1868 ΑΚ βεβαίωσης του δικαστηρίου της κληρονομίας ότι δεν υπάρχει άλλος κληρονόμος εκτός από το Δημόσιο. Περαιτέρω, αβασίμως το αναιρεσεΐον επικαλείται τις διατάξεις των άρθρων 62 παρ. 1 και 17 παρ. 6 του ν. 4182/2013, προβάλλοντας ότι ο κηδεμόνας σχολάζουσας κληρονομίας ασκεί δημόσιο λειτούργημα, δοθέντος ότι, πέραν του ότι εν προκειμένω είναι εφαρμοστέο το νομοθετικό καθεστώς του ν. 2039/1939, η φύση πάντως των καθηκόντων του κηδεμόνα σχολάζουσας κληρονομίας δεν ασκεί επιρροή στη συνδρομή ή μη της σχετικής καταλογιστικής αρμοδιότητας του Δημοσίου, η οποία ρυθμίζεται ειδικώς από τον νόμο ως ανωτέρω, ενώ άλλωστε και υπό το καθεστώς του μεταγενέστερου ν. 4182/2013 εξακολουθεί να ισχύει η παραδοχή περί της συνδρομής της καταλογιστικής αρμοδιότητας των οργάνων του Δημοσίου σε βάρος κηδεμόνα σχολάζουσας κληρονομίας μόνο στην περίπτωση που η κληρονομιαία περιουσία έχει περιέλθει σε αυτό, ως εξ αδιαθέτου κληρονόμο (βλ. ιδίως άρθρο 31 παρ. 4 και 5, που ρυθμίζει τα θέματα του καταλογισμού και βεβαίωσης και είσπραξης, κατά τις διατάξεις του Κ.Ε.Δ.Ε., ως δημοσίων εσόδων των ποσών των προκληθέντων ελλειμμάτων/ζημιών στην περιουσία, και το οποίο εντάσσεται στο κεφάλαιο Δ, όπου και παραπέμπει το άρθρο 61 παρ. 6 του ν. 4182/2013,

εφόσον έχει προηγουμένως αναγνωρισθεί το κληρονομικό δικαίωμα του Δημοσίου στην κληρονομιαία περιουσία).

8. Κατά ακολουθίαν των προεκτεθέντων, πρέπει να απορριφθεί η κρινόμενη αίτηση αναίρεσης και να απαλλαγεί, κατ' εκτίμηση των περιστάσεων, το Ελληνικό Δημόσιο από τα δικαστικά έξοδα της αναιρεσίβλητης (άρθρο 275 παρ. 1 εδ. ε' του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, κυρωθέντος με το άρθρο πρώτο του ν. 2717/1999, Α' 97, αναλόγως εφαρμοζόμενο βάσει του άρθρου 123 του π.δ/τος 1225/1981, όπως αυτό ισχύει μετά την τροποποίησή του με το άρθρο 12 παρ. 2 του ν. 3472/2006, Α' 135).

Για τους λόγους αυτούς

Απορρίπτει την αίτηση του Ελληνικού Δημοσίου για αναίρεση της 2518/2016 απόφασης του IV Τμήματος.

Απαλλάσσει το Ελληνικό Δημόσιο από τα δικαστικά έξοδα της αναιρεσίβλητης.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στην Αθήνα, στις 13 Νοεμβρίου 2019.

Η ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΣΩΤΗΡΙΑ ΝΤΟΥΝΗ

Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΠΑΝΟΥΤΣΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ

Δημοσιεύθηκε σε έκτακτη δημόσια συνεδρίαση, στις 12 Μαΐου 2020.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΡΜΑΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ